DALA RYTTARTORP Dalgrens Govas FoF

162

DALA RYTTARTORP (Dahlgrens, Govas) Dala

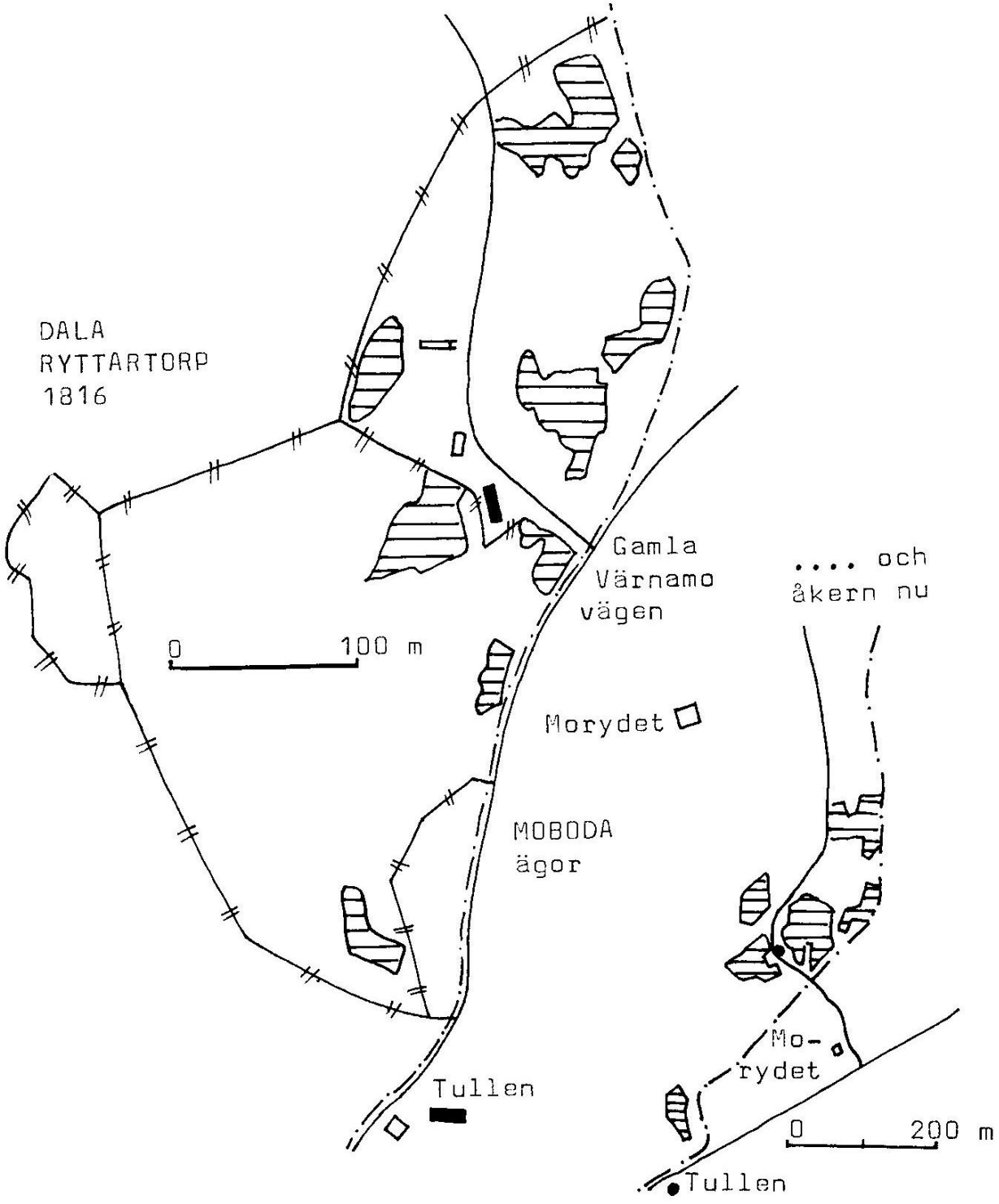

Dala ryttartorp uppfördes vid indelningsverkets genomförande. Som vanligt lades det så långt ut på ägorna som möjligt. På andra sidan gränsen låg Morydet, Moboda Södergårds ryttartorp, som också uppförts så långt ut på ägorna som möjligt. Ryttaren hade nr 6 vid Livkompaniet av Smålands ryttare eller grenadjärer. 1865 uppskattades

det till 1/32 förmedlat mantal. Arealen var 1816: åker 1 tunnland 25 kappland, äng 14 tld 21 kpld och hagatäppan i söder var 26 kpld. Vid skiftet 1889 blev Björkelund grenadjärtorp, eftersom Govas, som ryttartorpet då kallades, betraktades som för stort eller för fint. Stugan flyttades på 1940-talet till Gustav Johanssons gård i Torrmyra i Hagshults sn. Den nya ladugården förlades 100 m norr om stugan. Den var 40 . 9 alnar eller 24 . 5,5 m. Den innehöll från väster räknat en bod, sädlada, tröskloge, foderlada, ladugård för kor och kättar för ungdjur och smådjur. Boningshuset var 7 . 5 m. 13 m söder om boningshuset låg jordkällaren.

RYTTARE OCH TORPARE

1694 Ryttaren Holger, utfattig
1694 Ryttaren Måns
1703 Hustrun Brita Månsdotter
1709-1733 Ryttaren Sven Dahlberg, född 1686 i Nydala sn Antagen vid regementets nyuppsättande 1709 Vid mönstringen 1733 var han sjuk och bräcklig, begärde och fick avsked. 1709 red han en svart häst med bläs. 1731 hade han en mörkbrun häst med stjärn och tre vita fötter. Hästen dog i april 1731.
1733-1742 Ryttaren Ingel Dahlberg, född 1705. Antagen 1733 och död på hemmarschen från Finland i september 1742. Han red en grå häst, som förlorades i Finland 1742.
1740 brukades torpet under gården, eftersom ryttaren ju inte var hemma
1743-1747 Ryttaren Bengt Dahlgren, född 1712. Antagen 12/4 1743. Samtidigt anskaffade rusthållet en ljusgrå häst, 9 år gammal. Bengt var gift och kvar åtminstone 1747 på torpet
1755 Ryttaren Jöns
1762 Hustrun Ingeborg Nilsdotter, nämnd som fadder i Bohult
1770 Soldaten Jönsas hustru

Anders, född 1725
Stina, född 1727. Död före 1791

Lisa, född 1761		
Ingeborg	1766	Till Svenarum före 1791
Peter	1768	
Katarina	1769	Familjen fanns på torpet 1776
Johan	1770	Alla borta 1791

Volontären Johan Printz, född 1758 och död mellan 1794-97
Anna Sofia Hultgren, född 1763
Peter, född i september 1794 på ryttartorpet

Familjen kom 1792. Bortflytta 1807.

Torparen Sven, född 1761
Katarina, född 1756
Katarina, född i juli 1792

Familjen kom 1793. Bortflytta 1795.

Torparen Sven, född 1723
Lena, född 1744
Elin, född 1775

1796 från Moboda Södergård. 1800 till Stearyd. Födelseåren är annorlunda antecknade, när de bodde i Moboda.

Nils
Stina Nilsdotter
Anna Stina, född 1798
Katarina, född i december 1802 på ryttartorpet

Familjen kom 1802. 1804 till Skaftnäs

Ryttaren Erland Staf, född 22/2 1769

Tycks ha bott här 1802 och flyttade samma år till Staveryd

Dragonen Jakob Ström, född 1764
Lena Stina Persdotter, född 1767
Anders Fredrik, född 1794
Nils Peter 1797
Jonas Daniel 1799
Gustav 8/5 1805 på ryttartorpet

1804 från Gällaryds sn, 1805 till Gällaryds sn

Dragonen Sven Jönsson Gof, född 24/10 1784 i Gällaryds sn och död 21/1 1837 i Stora Hunnavik
Stina Danielsdotter, född 6/4 1786 i Fryele sn och död 25/8 1829 i Brunnstorp

Johannes, född	16/11	1808	1825 till Karlström
Anna Katarina	15/10	1810	1826 till Fryele sn
Lena Kajsa	24/4	1813	Död 20/4 1815
Inga Lisa	21/10	1815	Död 1818
Daniel	28/10	1818	
Maja Lena	5/1	1822	

Karl Johan 9/1 1825
Gustav 6/12 1827 Död 13/3 1829
Sven Gof gift andra gången 5/2 1831 i Brunnstorp med
Maja Jönsdotter, född 8/1 1797 i Brunnstorp

1808 från Ingabo i Fryele sn. Alla barnen födda på Dala GT. 1828 till Brunnstorp som arrendator av 5/32 mantal. Han kallades Dahl 1808.
Hustru Stina "led mycket, ej mindre av sjukdomen än även av saknad vård".
Maja Jönsdotter återflyttade som änka 1846 till dottern Anna Katarina här på ryttartorpet.
Sonen Gustav avled av mässling.
Dottern Maja Lena var vanför. 1837 måste hon utackorderas. Ingen ville ta henne för mindre än 16 riksdaler om året. Då tog systern Anna Katarina och hennes man Karl Gof hand om henne för halva summan. 1837 och 1838 fick hon fattigvård med 2 Rd om året.
Sonen Sven var lärling hos sockenskomakaren Almqvist.

Grenadjären Karl Hansson Gof, född 22/10 1803 i Köpstad i Vrigstads sn och död 12/9 1855 på Dala GT. Gift 21/3 1830 med
Anna Katarina Svensdotter, född 15/10 1810 på Dala GT
Johannes, född 28/11 1830 på Dala GT
Anders 3/10 1832 "
Sven Peter 17/4 1836 " Död 16/7 1837
Johannes 17/4 1836 " Död 17/8 1837
Anna Katarina gift andra gången 27/10 1860 med änklingen Anders Bengtsson i Sandvik och flyttade till Sandvik.
Karl Gof kom 1828 från Bocklarebo. Förlorade kreatur 1826 och fick hjälp.

Anders Karlsson, född 3/10 1832 på Dala GT
Karolina Johansdotter, född 3/4 1834 i Långö Mellangård
Karl Johan, född 16/3 1855 på Björkelund

1855 från Björkelund. 1856 till Gällaryds sn. Familjen återkom på 1860-talet till Rosenlund.

Grenadjären Peter Jönsson Gof, född 27/6 1834 i Lilla Hunnavik. Gift 27/12 1862 med
Anna Stina Petersdotter, född 20/6 1839 i Haborarp och död 4/4 1896 på Dala GT
Johan August, född 21/8 1863 på Dala GT. Död 28/8 63
Karolina Elise 4/7 1864 " Död 12/8 68
Augusta Sofia 8/9 1866 " Död 24/12 76

Frans Johan Vilhelm, född 22/1 1869 på Dala GT
Mina Kristina 29/9 1871 "
Ida Elise 25/5 1874 "

Peter Gof antogs till grenadjär 10/10 1855 och kom då inflyttad från Fryele sn. Han blev vice korpral och fick avsked 1891. 1897 flyttade han till Södra Moboda och 1899 till Fryele sn.
Peter Gof var jägare och lade ut rävgift i stenrören. En gång sköt han en räv med sin mynningsladdare. Han slängde räven över axeln och höll den i svansen. När han skulle gå över en gärdsgård, vaknade räven till liv och bet honom i benet. Goven blev så överraskad, att han tappade taget, och räven försvann ifrån honom.
När sonen Frans ville till stormötet och se kungen, så sade Goven till pojken: "Ja, honom känner du igen, för han och jag vi ser likadana ut." Gov hade åtminstone likadant skägg som gamle kung Oskar.
Sonen Frans flyttade först till Fryele sn och blev mjölnare i Ingemarsbo. Sedan flyttade han till Röret i Fryele sn, där det fanns kvarn, ångsåg och svarv. Sist flyttade han till Bor.
Dottern Mina gift med Karl Johannesson på Stearydet.
Dottern Ida gift med skomakaren Creutz i Bor.
Första året brukade Anders Karlsson åt Gof. Sedan Gof avflyttat brukades torpet till Johannes Jonssons gård i Dala.

Johan Otto Johansson, född 21/6 1825 i Holkaryd i Vrigstads sn och död 22/11 1908 i Dala. Gift 14/10 1856
Charlotta Lovisa Lilja, född 3/11 1825 i Övergarns sn i Upplands län och död 11/12 1903 i Dala

Arrenderade grenadjärtorpet av sin måg Johannes Jonsson 1897-1903. Han var den förste som lämnade mjölk till mejeriet i Moboda. Han bar mjölken på ett ok.

Karl Oskar Johannesson, född 31/5 1883 i Dala
Gift 30/3 1912 med
Anna Sofia Johansson, född 16/2 1886 i Gällaryds sn
Johan Gustav Einar, född 14/4 1912 i Fryele sn
Erik Halvard Emanuel 13/5 1917 i Dala
Karl Arne Evert 12/6 1929 "

1912 från Dala. 1921 till Dala 1:2. Därefter bodde ingen jordbrukare på torpet. Det blev kort tid handel bl a.

Oskar Albert Nils Gustavsson, född 8/9 1904 i Fryele sn

1927 från Bäckens i Fryele sn. 1929 till Fryele sn.
Han antog namnet Skillby och blev sedan urmakare i Värnamo. Hade lanthandel på Govas.

Melker Alfred Johansson, född 1/5 1899 i Fryele sn

1928 från Fryele sn. 1929 till Fryele sn.

Anny Maria Elisabet Johansson, född 28/7 1909 i Fryele sn

1928 från Fryele sn. 1929 till Värnamo.

Johan Oskar Josef Hjalmar Fransson, född 17/6 1897 i Ulfsnäs

1929 från Värnamo. 1935 till Morydet.
Övertog lanthandeln efter Albert Skillby. Som biträde i affären hade han Helmer i Haborarp och Kristin på Morydet Josef var chaufför och drev själv lastbilsåkeri. Han hade även tidigt personbil i yrkesmässig trafik.

Karl Vilhelm Jarl, född 11/3 1898 på Gröndal
Gift 9/11 1935 med
Anny Ottilia Klasson, född 15/4 1913 i Grevbäcks sn
Alice Greta Gunborg, född 1/2 1936 på Gröndal

1936 från Gröndal. 1937 till Byarums sn.
Karl Jarl var vägarbetare och bodde på Govas, när de byggde vägen på 1930-talet.

När Erik Svensson, som var pingstvän, kom till Morydet, hade pingstvännerna möte på Morydet. När Govas blev tomt, använde pingstvännerna det som möteslokal.

På 1940-talet flyttades huset till Gustav Johanssons gård i Torrmyra i Hagshults sn.

Information av Doris Fransson, Björkelund, vid torpvandringen 20170910.

Dahlgrens eller Govas grenadjärstorp under Dala

Dala ryttartorp uppfördes vid indelningsverkets genomförande, dvs i slutet av 1600-talet. Ryttaren hade nr 6 vid Livkompaniet av Smålands ryttare eller grenadjärer.

1889 upphörde det som soldattorp eftersom man ansåg att det var för stort eller för fint. Björkelund blev därför nytt soldattorp i Dala rote (låg ännu längre bort från byn). Dahlgrens blev istället ett torp som hörde till byn Dala.

Första boende på torpet Dahlgrens var en ryttare som hette Holger, han var utfattig och skriven på Dahlgrens 1694.

1709 kom en ny ryttare till torpet, Sven Dahlberg, född i Nydala. Han fick avsked 1733. Det finns beskrivning på hur hans hästar såg ut, en var svart med bläs, en annan mörkbrun med stjärn och tre vita fötter.

Efter honom kom Ingel Dahlberg som var född 1705. Antagen till ryttare 1733. Dog på hemmarschen från Finland 1742.

1743 hette ryttaren Bengt Dahlgren. Han var född 1712. Därefter kom torpet att heta Dahlgrens.

1755 hette ryttaren Jöns.

Efter honom blev en hel familj antecknad på torpet:

Anders född 1725 och hustru Stina född 1725 samt fem barn.

Familjen fanns kvar på torpet 1776. Alla borta 1791.

1792 var volontären Johan Printz född 1758 och hustru Anna Sofia Hultgren skrivna på torpet. Sonen Peter föddes 1794 på Dahlgrens.

I början av 1800-talet kom och gick ryttare och dragoner varje år.

1808 kom ny dragon: Sven Jönsson Gof född 1784 i Gällaryd

Hustru Stina Danielsdotter född 1786 i Fryele.

Familjen hade 8 barn, alla födda i Dahlgrens, men tre dog i småbarnsåldern.

Familjen flyttade 1828 till Brunnstorp och Sven blev arrendator av 5/32 mantal. Hustrun dog 1829 och Sven gifte om sig med Maja Jönsdotter född 1797 i Brunnstorp.

Till Dahlgrens kom 1828 Karl Hansson som också fick namnet Gof. Han var född 1803 i Vrigstad. Kom närmast från Bocklarebo. Han gifte sig med dottern till föregående dragon. Hon hette Anna Katarina Svensdotter, född 1810 på torpet.

De fick fyra barn. Karl dog 1855 på torpet och Anna Katarina gifte om sig med Anders Bengtsson från Sandvik och flyttade dit.

Karl och Anna Katarinas son tog över på Dahlgrens 1855. Han hette

Anders (eller Andreas) Karlsson och var gift med Karolina Johansdotter från Långö

De hade bott på Björkelund innan Anders tog över Dahlgrens 1855 där han står som brukare, inte soldat. Paret hade en son. Familjen flyttade redan året därpå, 1856, till Gällaryd.

Nästa brukare blev Peter Jönsson Gof född 1834 i Lilla Hunnavik. Han kom från Fryele 1855 och bodde först ensam på torpet. Peter började som grenadjär och avancerade till vice korpral.

Han gifte sig med Anna Stina Petersdotter, född 1839 i Haboarp. De fick 6 barn.

Det finns en historia om Peter när han sköt en räv, slängde den på axeln och höll den i svansen. Men när Peter skulle gå över en gärdesgård vaknade räven till och bet Peter i benet. Peter tappade då taget om svansen och räven slank iväg.

I en annan historia omtalas att sonen Frans ville följa med till det militära stormötet och se kungen. Då fick han till svar av fadern att: ”ja, honom känner du igen för han och jag ser likadana ut”. Goven, som han kallades, hade likadant skägg som gamle kung Oskar.

Peter Jönsson Gof fick avsked från korpralsbefattningen 1891.

1889 upphörde Dahlgrens att vara soldattorp men Peter Gof bodde kvar tills hustrun dog 1896. 1897 flyttade Peter till Södra Mobo och sedan vidare till Fryele dit något av hans barn flyttat.

I folkmun kallades torpet Govas efter att soldaterna som bott där under 1800-talet haft efternamnet Gof.

Torpet hörde efter 1889 till Johannes Jonsson i Dala. Hans svärföräldrar flyttade in på torpet.

De hette Johan Otto Johansson född 1825 i Holkaryd, Vrigstad

Hustru Charlotta Lilja född 1825 i Övergarn, Uppland.

De var de första som lämnade mjölk till Mejeriet i Moboda.

Paret flyttade 1921 till dottern och mågen i Dala.

Efter detta par bodde ingen jordbrukare på Govas. Det blev istället en affär i huset.

Albert Gustavsson, född i Fryele, antog namnet Skilby och hade lanthandel i huset. Han flyttade till Värnamo 1929 och öppnade urmakeri.

Efter Albert kom Josef Fransson, född 1897 i Ulfsnäs. Han bodde på Morydet och drev lanthandeln i Dahlgrens (Govas). Han hade också lastbilsåkeri och taxi. Till affärsbiträden i lanthandeln hade han Kristina på Morydet och Helmer i Haboarp.

Boende på Dahlgrens (Govas) under kort period var

Karl Jarl, född på Gröndal

Gift med Anny Ottilia Klasson född i Grevbäcks socken.

De hade en dotter Alice Greta Gunborg.

Karl Jarl var vägarbetare och familjen bodde där ett år medan Värnamovägen byggdes om på 1930-talet.

Erik Svensson flyttade in på Morydet 1926. Han var pingstvän och anordnade möten i sitt hem. När Dahlgrens (Govas) blev tomt i slutet av 1930-talet ordnade Erik så att pingstvännerna kunde använda huset till möteslokal. (Eriks son Karl-Erik Svensson har ägt och drivit lunchrestaurangen KEA-gården i Värnamo).

På 1950-talet köpte Johan Johansson, Moboda, och hustrun Ingegerd, född Fransson, Björkelund, huset och flyttade det till Torrmyra, Hagshult, Skillingaryd, där det blev bostad för familjen.

/Sammanställt ur Henry Renshults böcker Folk & Fornt samt kyrkoböcker

av Doris Fransson